

FÓIĂ ENCICLOPEDICĂ LITERARĂ, ✦✦ APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUË-ORÎ

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria 6 coróne

Pentru România și străinătate . . . 8 franci

Inserate 1 cm. o dată 2 fil. de douë-orî 3 fil.

PROPRIETAR ȘI EDITOR :

GEORGIU M. UNGUREAN

REDACTOR RESPONSABIL :

SIMION P. SIMON

Tot ce privesce fóia sunt a se trimite la

Redacția și Administrația „Rev. Ilustrată“

Bistrița, strada Lemnelor 44.

Cătră on. public cetitor!

Fiind morbulent și cuprins cu fôrte multe afaceri și ocupațiuni, mă vëd necesitat cu çiuva de astădi a abdice de la edarea și redactarea mai departe a fóiei „Revista Ilustrată“ și am cedat redactarea D-lui S. P. Simon preot în Șiomfalău p. Besztercze. „Revista Ilustrată“ va fi proprietate și ediția D-lui Georgiu M. Ungurean.

Redacția și adminstrația va fi în Bistrița, strada Lemnelor 44.

Retrăgându-mă dară — 'mî țin de sacra și naționala datorință a multămi tuturor p. stim. și on. Domni și Dame cari m'au onorat cu sprijinul moral și material întru susținerea acestei Reviste până în present.

Șoimuș la 6 August. n. 1901.

Al D-vóstră cu tot respectul

Ioan Baciú.

Doina în Ardeal.

I.

Cine se nu se închine spiritului național al poporilor? Care muritor se nu se închine în fața unei națiuni, care trăiește din timpuri, cu al său nume, viață și virtute istorică... Cine pe lume și sub soare, se nu adore „individualitatea istorică” a unui popor, și se nu onoreze cu sânteniă puterea de viață și natura progresivă a aceluia?

„Ființa cea mai perfectă pe lume, este omul.” Precum însă omul se deosebește în sine, prin mai multe însușiri, la unul mai mult dezvoltate ca la altul; ba precum unul are norocirea a se dezvolta, altul a rămânea îndărăpt, sau unul a petrece și a fi influențat de medii externe favorabile, altul însă e lipsit de acestea: — întocmai națiunile se deosebesc între sine prin mai multe însușiri divergente, adăugând și norocul poporilor prin care unele sunt în stare fericită a-și păstra ce au avut față cu cele ce-și pierd „prin timpuri” și ceea ce a avut, ca individul, care din stare bună și mare devine serman și fără nimic.

N'a fost și nu este națiune istorică, care se nu se prezintă în propria ei individualitate. Popore din una și aceeași trupină mare, sau cum am dice mai bine, din una și aceeași „ciotă” se deosebesc în însușirile lor sufletesci și în naționalitatea lor: ele au geniul lor propriu, cultura și temperamentul lor național. Căci altfel a fost geniul și cultura poporului evreu, ca al celui chaldeu și fenician; altfel cultura Persilor și cea a Medilor, și altfel a Grecilor decât cea a Românilor.

Unul ne arată o credință mai naturală, altul mai misterioasă; unul un cântec mai înfocat și plin de dor, altul mai môle și mai sarbăd. Dar altul a fost și este geniul Orientalului, și altul al Apusanului sau Europeanului. Acestea sunt tot atâtea note și criterii naționale, sau emble de cunoșcere, pentru un popor sau altul.

* * *

Fie-care popor are limba sa: „sigilul inviolabil,” care păstrează nealunși tesaurii prin cari trăiesc o națiune; fie-care popor are credința sa, datinile și obiceiurile, vestimentul bun ce-l apără în contra viscolilor, ce ar lovi în corpul său; fie-care popor are cântecul, portul și jocul, ceremoniile și petrecerile naționale, în cari se oglindează caracterul și timpul său.

Est-mod cu atâtea prerogative fiind dotată o națiune și apoi în așa mod prezentându-se în lumea poporilor, — cine se cuteze a atenta la onoarea ei — cine se cuteze a nu respecta ființa unui popor — cine se îndrăznească a viola numele și trecutul unei națiuni?!

Ori ce națiune este o Putere, ea e o Majestate pe pământ. Cel ce vatâmă pe o națiune comite crima de lesă Majestate. Nu e mirare, când recunoscând acest adevăr, popore întregi s'au închinat altor popore și le-au respectat, — indiviđi singuratici s'au închinat națiunilor și s'au jertfit pentru ele: Grecii se închină în fața Egiptenilor, Romani se închină Elinilor anticii; Cartagena și Epirul admira virtutea romană. Moisi se închină națiunii judeice și se luptă cu mară pericle pentru binele aceleia; asemenea Solon, Lyeurg, Demosthene, Aristide pentru Grecii, — Brut, Catone, Torquat, Camil, Curtiu, Scævola și Muciu pentru Romani; Franelin și Washington pentru Americani, Kosciusco pentru Poloni, etc. etc.

Toți aceștia au înțeles ce va să dică „națiune” și au cunoscut prea bine calitățile poporului de care se țineau. — C'un cuvânt, fie-care națiune cuprinde în sine, mai mult sau puțin, putința de a se ridica la un nivel orecare în societatea omenescă; fie-care are puterea sa proprie și avuția spiritului. Nu numărul și mulțimea ca stea lui Xerxes, nu puterea și tăria corporală, ca a lui Polifem, nu avuția și avaria, ca a lui Lucul și Midas pun pe o ginte în fruntea altor ginti — ci puterea spiritului, adecă talentele ei, darul sufletului și nobleța inimei fac pe un popor să fie regele altor popore, — acestea sunt acea stea divină despre care dice poetul, că lucește prin timpuri seculari.

II.

De-ar fi Românul un popor cât de inapoiat în cultură, cât de serman în starea sa materială, cât de îndărăvnic pentru

progresul mult laudat al Europei și Americii, — în urmă cât de lovit dără de vre-un blăstăm contras din păcatul străbunilor săi, cum cântă Poetul:

„Se pôte că străbunii s'au mormântat în erime;
„Dar réul străvechimei dăr nu'l cerți pân' la noi!”

Totuși având Românul mărețele și ne prețuitele talismane, pe care le are, posedând grandioase și vii criterii de naționalitate, pe cari geniul său și Dumnezeuul creștinătății de 18 veacuri i-le păstrează în coliba sa cu caminul roman, — tot atâți Penaf, Lar și Dei străbuni, — o! atunci uiți de starea și pozițiunea sa socială, ori politică, ce-l umbrește, uiți de ceața egiptenă, ce l'ar întuneca, uiți chiar de negrul său trecut și de dulele sale amare, — uiți de tôte! Și adâncindu-te sub acea ceață, pătrundând prin acea umbră, — deschidând ușa colibeii sale îți pleci cu venerațiune fruntea vădând par'că pe o Corneliă de mână cu prețioșele sale — vădând atâtea clasicism român, și dacă ai inimă caută se strigi: „Cine e care se nu respecteze națiunile și se nu se închine moravurilor lor?”

Cu mic cu mare scim, că multe popore moderne, descendente din națiuni și popore glorioase ale timpului vechiu — pörta numele aceloră, deși unele ar fi numai nisece frânturi din corpul cel antic, astăzi inmormântat. Evreii, Judeii, Jidovii moderni, pörta acest nume cu care s'au numit strămoșii lor în țara sântă, până când adecă aveau și ei țară și magistratură, ba ei se numesc și astăzi chiar israeliteni; ca și Evreii pörta numele străbun Persii, Grecii și Germanii de azi. Scim, că a fost în Italia un popor: „Populus romanus,” și cunoscem, ca lumea dice, că astă viață mare de omeni s'a stins ca și alte vițe. Ei — dar nimic nu se nimicesce nici nu se perde în natură! Să nu fie acesta lege și pentru popore? —

S'a stins rëndul de omeni a poporului italic-roman, s'a inmormântat în grăpa trecutului, dar au rămas fii acestui rënd de omeni, nepoții și strănepoții acelei vițe strălucite, cari azi se dau sub numele gloriose — de Francesi, Italiani, Portugesi și Spanioli. Dar apoi totuși aceste popore — viță latină și sânge romanic — dără fac barem cât au făcut urgisii de Evrei pentru conservarea amintirii străbunilor lor?... Dacă n'ar fi poporul român dela Dunăre și Carpați, care păstrează vechea omenire a celor morți de mult, Romanii vechi, deși mai puțin ca tôte poporele — n'ar fi avut nici atâtea favor, ca să se le piară barem numele. Și iată fiul cel mai neînsemnat, rudenia cea mai sărăcă a fost predestinată, ca să susțină numele părinților glorioși, precum din feciōra cea mai sărăcă s'a hotărât să se nască *Măntuitorul omenimei*...

Cine se nu se închine poporului român, decât dără cel ce e barbar?

Va trece pôte epoca luptelor naționale, va veni imperiul nobilului și adevăratei culturii lumesci și atunci lumea de sciință se va ocupa mai cu deadinsul de acest popor românesc, el va servi un bun strat de fosile pentru archeologia anticității romane.

Frații noștri din apus, înruđiți cu noi, ce e drept, prin limbă se arată adevărate mlădițe din trunchiul roman. Nu pôte nimeni dice, adecă acel barbat, care s'a ocupat bine și cum se cuvine cu spiritul și natura vechiului Roman — depuse în scrierile clasice — nu pôte dice, că în aceste popore ar fi intrupat Romanul vechiu! Nu afli la Italiani, nici la Francesi, superstițiunile, prejudițiile, credințele, datinile etc... adecă geniul și spiritul poporal al Romanului dela Roma — cum le afli la poporul român, care trăiesc și astăzi. Nu afli la densesit jocul și portul, nunta și inmormântarea romană, cum le afli la Romani. Pe când Italia prin inundarea și ivirea acolo a mai multor popore cu tot atâtea dominațiuni și caractere naționale diferite — ba smulgându-se de timpuriu de sub influința spiritului păgân-roman prin sciință, dezvoltarea religioasă și cultură progresivă — se desbracă de credințele și datinile celor ce au locuit odată cu gloriă acel pământ, și uită portul, și îl croesce după mode nouă și străine, deși la Italiani unele dar puțin elemente, din portul roman lăsat în elementul său natural în Dacia, închis între munți în colibeii sale, fără progres și sciință, rămâne

caracterul, spiritul, geniul și timpul român în totă frumseța și curetenia, cum rămâne un măr ce nu putrezește! Rămân la densul credințele, portul, jocul: nunta, nașterea, înmormântarea romană; cămașa lungă până la genunchi, în creștită în spate și la pept (cămașa curat clasică romană), opincile, serparul, chimirul, — pălăria lată, rămâne struțul înalt de pământ și de flori: rămâne portul roman cavaleresc (Deorece portul bărbătesc al Românilor, nu e altul decât portul ostașilor cavaleri ai Romei bătrâne: cine nu crede, cerce și va vedea). Rămâne Călușorul, Bătuta și alte jocuri naționale românești. Și între altele rămâne natura războinică și arta militară. (Niciodată n'am auzit să se fi retras vreun regiment de ostași români din fața inamicului,

apoi în strategia militară Românul e mai învențios decât nu seiu ce general de atunci și atunci.)

Nu numai, că a conservat Românul tesaurii străbuni, — dar el în continuu și-a mai însușit și mereu și-a dezvoltat inima și spiritul său, influențat de sorțea și natura timpurilor, ce au trecut peste viața lui. A plâns de durere și s'a tânguit și a plâns mult, căci mult i-a fost năcasul, dar acest plâns ne face să fim cu atențiune, căci au fost plâns plin de spirit. Ți în timp de puțină veselie, s'a veselit.

Sub acestea influințe credem, că s'a născut și cântarea numită „Doină.”

(Va urma.)

Visul lui Bonaparte.

În Biserica cea mare din Parisul strălucit,
Multă lume din Franța a intrat și a sosit; —
Multă lume strălucește în vestmânt de sărbătorire:
Printii, Marcuși și Conții cu gală, — dame, flóre lângă flóre!
Țr' de-asupra, preste public, fantasau ochii că ved
Numai spirite etere, în parfume ce reșed. —
Și se jocă făcând glume, desmerdēdn-sē-n suris.
Nu era Sus „Lumea dulce” sēu frumosul Paradis, —
Pre pământ, era acuma, jos în Templul măjestos, —
Și-n, Paris, „Grădina lunei,” în Parisul voluptos!...
Chiar uită lumea pre astădii, tipul cruntului Marat¹
Pre Tallien² și Robespierre³ și pre Danton⁴ și vremea s'a.
Pôme bune de guerra, de ucidere de om:
Toți se bucurau acuma sub al păcii sacru pom!
Pontificele-n ornate sânt și blând ca Simon Petru,
Circumdat de sântii Călugării, pălării late de-un metru,
De Vlădieț în haine roșii, cardinali cu cruci de aur,
Și păscea vederea tainic spre-al bisericii tesaur.
Și spre falmica mulțime în tinită de elită,
Asceptând momēntul mare, — cu a s'a mână-nbătrănită
Se așede pre o frunte de geniu, și de-impērat
O corônă de Cesare, la Acel, ce l'a chemat
O națiune și o țera cu ardor, insufletire,
La acel ce este demon la popor și la ostire!

Tunuri sute-ncep să tunc, batherii 'și dau avēntul,
Sē cutremurā chiar Templul, Ceriul țera și pământul.
Chorul cântă cu mult pathos: *Pune dōmne pre-alui cap,*
Cu-a T'a mână o Corônă! „Și-n biserică nu-n cap
Toaletele pompōsē, uriașē în mulțime,
La un act, când Ceriul însuși aprobēzā din nălțime.
Pontificele se scōlā, i-sē-aduce sânta carte
Și corōna sē-n cunune pre-impēratul Bonaparte:
Însā, — vai, sântul Părinte, ce durere o sē-n frunte,
Bonaparte iē corōna și și-o pune pre-a s'a frunte!

Tunuri sute, sunā, sunā; batherii 'și dau avēntul,
Se cutremurā chiar Templul, ceriul, țera și pământul!
Chorul cântă, dar' nu crede, — cum sē creadā, ce el cântă:
„*Pus'ai Dōmne, pre-al sēu crescet, pus'ai ađi corōnā sântā!*“
Pontificele reșede pre-al sēu scaun purpurat,
Și deplānge cu durere pre-un asemenea-mpērat.

Tunuri sute-ncep să tacā, batheriile — amuțesc,
Templul tot e în uimire, ceriul, țera innegresc.
Sub cupola auritā întumerecul sē lasā

1 Pronunțā: „Marah.”
2 „ ” „Talliāng”
3 „ ” „Robēs-pjāhr.”
4 „ ” „Dangtong”

Și mulțimea-n agitare se îndreptā cātrā casā...
Țr' eroul de la Lodi, cel din versuri și poveste
Nu mai e un Bonaparte, pentru țera nu mai este!..

Diua alēsā, ea dispare, — și închide ușa albā;
Nōptea nēgrā sē ivesco, arātāndu-și a s'a salbā
Adornatā, presuratā, cu flori roșii, ce înec
Shinteiazā din splendōre-și ea și doi ochii de poet.
Ceriul Frānciei cum ride-n a Pleadelor luminā
Și Parisu-n lampioni ferice, cum se-n serinā...
Totā lumea sē preāmbilā prin a lunei panoramā:
Numai singur Bonaparte obosit e preste samā.
Numai singur Bonaparte șede trist și snpērat:
Și nu seii de este astădii Domnitor sēu Impērat?!

O! Morfeu, dulceața lunei, leacul trupului pătruns
De dureri și obosalā, ce rod traiful în ascuns,
Tu, ce vii, cu-a l'ale brațā odorōsā și de flori
Și c'o dulce-n brățigare ne răpescē și porți prin nori:
Bun ai fost de astā datā pentru Marele-impērat!
Adornise Bonaparte indispus și lacerat...
Și-a visat, mereu visat'a tot cu Papa aveca trēbā,
Sē părea că El întrebā, — Papa, tot l'atrebā,
De-a sosit sē-i ungā fru — cu oleu sântit și sacru,
De-a sosit sē-i dē corō — și sē-i coroneze capu?
De abia, sosese, vine, șervul Domnului Chiristos
Și-n bisericā, mulțimea în genunchi sē lasā jos.
Chorul cântā: *Pune „Dōmne pre-al Sēu cap corōnā sântā!”*
Țrā El plecānd genunchii cu gând și inimā 'n frântā,
Pontificele cel Mare pre-al Sēu crescet iacā-i pune
Cu-a s'a mână cea mai scumpā de-impērat corōnā-n lume!

Tunuri sute, tunā vesel și pământul asurđia
În Biserica, mulțimea lăcrimēnd se-n duiōșā,
Și psalma în miș de glasuri: „*Țe-al vostru Impērat*
Pre care-l alese l'omul și tot El l'a-n coronat,
Căci prin Mine, domnese Regii și-impērați pre pământ:
Înțelegeți Gini, Poporā, vē plecați Celui prea sânt!”
Și părea că plānge, plānge și-impēratu-n coronat
De plăcere, bucurie-n est minut prea înălțat.
Și părea că și El cântā: „*Vē plecați Domnului sânt,*
Care unge-n coronēzā Domnitorii pre pământ,
Prin a Serrilor sēi mână, ca de mult prin Samuil
Pre David, fiul lui Iese — Impērat în Israil!?“

Nōptea trece și — Aurora, cu-a ei degete de erin
Riđitōre ea deschide Ușa Ceriului divin, —
Și prin ea apare-n lume sântul Sōre recreat:
Bonaparte plin de lacrimi, tot oftezā, ce-a visat.

Teiul cu dragostea.

(Novelă)

*Vai: bădiță, când te-ai dus
Jurământ noi am fost pus
Sub teiul bisericii
Jurământul dragostei...*

Era o sară frumoasă. Vitele venise dela pășune. Ceriul era senin ca lacrima. Er luna sbura printre miile de stele cari păre că tôte privesc la ea. La lumina ei se vedea stând înaintea unei porți un ficior și-o fată, cari turburau liniștea nopții prin suspinele și oftările lor. Era Măriora și Ionică. Amândoi tineri, la amândoi le băteau inimile tot într'un fel. Măriora era fata lelei Rafiră ș'a nenei Ioan de pe deal amândoi omeni muncitori. Nu erau bogați, dar nici chiar săraci mulțămită lui D-șeu, căci avéu cât le trebuia de ați pe mâne căci cine are puțin cu puțin se ajunge ér cine are mult i trebuie și mai mult, așa nenea Ioan și lelea Rafiră. Er au omeni cu judecată, nenea Ioan era așa cam de vr'o 60 de ani alb ca o oie. Er lelea Rafiră cam de vr'o 55—58 dar dacă o întrebați ca se'ți spue de câți ani este ca nu știa căci a rămas orfană ér protocoalele unde a fost ea scrisă au ars când au ars casa popi celui bătrén. Dar cum dice tineră nu era. Nenea Ioan înainte de al lua cătană spue că se purla cu păr lung. Apoi și aveam un păr de drag se te fi uitat la el, îni bătea umeri. Dar cât m'a prins cu ștréngu — c'asa se luau cătanele atunci — am hăgat'o pe mănecă, mă pomenesc că într'o bună dimineță vine un neamț și-mi aie părul — așa ne spunea — nenea Ioan de atunci apoi s'a tot tuns. Cu lelea Rafiră s'a întâlnit prima dată la fântâna dascalului și de atunci a îndrăgito. S'au luat amândoi, au avut mai mulți copii dintre cari numai 2 le trăiesc — Vasilica care a luat pe fata lui Nița din capătul satului, și pe Măriora.

Măriora le era cel din urmă copil. Copilul bătrânelor; de aceea o și aveau dragă ca ochi din cap. Măriora era frumoasă. Șeiți colea o fată cu nisece ochi cari când te uitai în ei par'că te ardeau apoi un păr Dómne, atât de negru, de nu seiu cum se vè spun ca corbu. Un obraz se-l tai c'un fir de păr, și roșu dar nu de sulimau!

Apoi nisece buze roșii ca o fragă se le sărăți ș'apoi se mori. Dar dacă era frumoasă apoi și scia se luere s'o fi vèdut florii ce scia face cu acu, cum scia ea se potivése armeiurile — stramaturile — pune negru pe câmpul alb ér în cornuri roșu de părea că-s scrise. Ce vedea cu ochi făcea. De se ducea într'un sat la joc și vedea la o fată alte florii, alți pui pe cot, ori fodorii, a doua și se pune și-i făcea și ea.

Dar cum alege de frumos în răsboiu, scie cu speteaza, cu ciurelu, cu 24 de vârgel, cu trei ițe cu 4, mai scie și D-șeu cum — destul că fată ca ea nu e în satul întreg așa meșteră. Ea nu se suia în pod „Să se uite printre podele se vadă pânza cum mai mere.“ Ci unde pune mâna era pusă. Apoi hainele pe ea erau ca scrise. Tôte erau făcute de mâna ei. Ea cum am șis pentru „pui de pe cot, nu scobora grâu din pod.“ Er când erau ospete în sat și vr'una dintre mirese avea mult de cusut Măriora era cea dintâiu care era chemată. Dar jucătoare?! Ca o Șoimană. Ales când juca cu Ionică. Cu Ionică al lelei Savetă. Ionică încă era un ficior ca un brad roșu ca un bujor c'o mustăcióră răsucită colea frumos ca în icônă. Nici el nu era chiar sărac, avea căscióra lui și vr'o câteva găletuțe de pământ. Tatăl său „un român verde“ — murise încă de când el era în leagăn. Atunci erau mai bogați. Dar după mórtea reposatului. D-șeu se-l ierte se sculă unul și altul și le împărți moșióra. Lor le remase caseióra și un petec ori două de arătură dar lelea Savetă făcu ce făcu și lângă cele două mai pusé de două ori câte două și pentru aceea astăzi nu sunt chiar săraci. Lelea Savetă încă își iubea fecioru, tot ce dorea, era ca se-l vadă și pe el odată aședat, se-l vadă că are și el un căpătâiu. Când era joc în prundul satului lelea Savetă nu lipsea căci îi, era drag de el se-l vadă jucând, ér dacă striga vr'o șodă și cei de pe delături radeau, lelea Savetă, era mândră și vrea se dică e al meu așa a fost și tatăl său. Ionică era jucător nu glumă. Cine juca cu el il pomenca cât trăia. El scia juca fata. Unde

nu și-o răsucia de i sfărăia călcaiele, unde nu și-o da pe sub mână și striga:

„Pe sub mână căi română
Că de mi-ar fi Săciuană
Mi-ar fi cu rechita negră.“

Ș'avea gură bună. Când striga el resuna satul, il audeai unde ai fi fost. In joc acuma mai în urmă, juca tot cu Măriora. Cu ea ridea și glumea mai tótă ziua. I plăcea se strige mai mult:

Măriora pèr galben
De dorul têu mē leagăn
Mē leagăn cași frunza
Bătută de vînt tómma...

Când striga el așa, ca și pleca capul în jos — i era rușine, obrazi i se înflăcărâu. Ionică o iubea, dar și ea il iubea. Er au și potrivii, tot satul dicea așa. — Și apoi ce dice un sat întreg, e dis!! —

Luna sta deasupra lor; părea că privesc la ei cum oftéza. Părea că i milă și ei de inele lor, căci iute se ascunde sub un mic nor. In depă — uide scărțăitul unei cumpene dela fântână. Er în marginea satului se aud clopote și rêncheze de cai. — Er mai afund în câmp, un cioban cântând frumos din fluer, pe lângă oi cari le scose în pornelă. —

D-șeu se ajute Măriora — dise Ion — eu trebuie se plec și sărutându-o încă odată, se perdu în liniștea nopții, făcând se răsune satul de o doină ce o cânta cu frunza; care suna așa:

Eu mē duc mândro de mâne
Dorul meu la tin' remâne
Grigescemil mândro bine
Și il culcă-n pat cu tine...

Măriora se uita în urma lui — ascultând cum își spue el jelea sa, nopții. — Apoi ștergându-și ochi întră în casa, dar nu putu ca să se culce, ei se puse pe lăită lângă ferestră ș'asculta până nu-l mai aude, și cum se nu-l asculte când el pléca, ér ea remâne singură ca un cuc, ér într'un an câte zile sunt și Dómne multe i se pôte întâmpla omului. —

* * *

De atunci a trecut câteva luni. —

Era pe la ivitul zorilor. O lumină roșie începu să se ivése la răsărit Vântul bătea incetșor. Pasările deșteptate de sunetul arborilor începură a continua concertul lăsat de eri. Satul răsuna de buciunele și strigătele păstorilor, cari scotéu vitele. La strigătul lor vedeai pórta deschidându-se — ér după vitele scose afară o femeie, o fată, un flăcău sau un bărbat care atunci se sculase din așternutu-i cald și-și luase pe el numai o zeche sau scurteică. In curénd și sórele începu a-și trimite razele sale de după deluri. Un abor gros se înălță spre cer de pe câmpiile udate cu rouă — formând nori groși.

Acestea tôte anunțau o di ploiosă. Pe drunul țarei se vedea mergénd un ficior. Tinerul ficior nu era altul decât Ionică. El se întorcea dela servit aducând cu el bănișori frumoși — pe cari i adunase punénd crucer lângă crucer, pentru ca se aibă pe ce pune mâna când se va cununa cu Măriora. Sórele ardea. El înainta cu paș mare, fără a băga de samă că ceriul începu a-se acoperi tot mai mult cu nori negri. El nu se uita la florile cari erau pe marginea drumului și cari la adierea vântului lăsau un miros frumos — un miros dulce. Ci cu paș grăbit mergea, grabnic par'că voia se ajungă pe cineva. El gânda că ore Măriora se mai ține de vorba avută. Ore mai ține ea inelul, ce i-la cerut când s'a despărțit — ori că la dat altuia. — Nu! Nu se pôte dise el ridicându-și capul în sus oftând din adâncul inimei, și luându-și pălăria în mână ca se pótă merge mai tare. Dacă m'ar fi lăsat, atunci pentru ce mi-ar fi scris. —

Măriora îi răspunse totdeuna la epistolile trimise de Ionică.

Epistola ei cea din urmă se termina așa... dragul meu Ionică aș dori de să poți, ca se știu când se va împlini ore jurământul nostru, ore când ne va învrednici D-zeu să fim unul altuia. La care Ionică îi răspunde... dacă vrea bunul D-zeu la Paști ciocnim ouă roșii epistola aceea a și primito Măriora.

Ionică tot mergea, mergea căci îl ducea doru — stase puțin la umbra unui pâr, — la rădăcina căruia se afla un izvor curat acolo își scose traista și se aflu un „Tatăl nostru” și îmbruca ceva. Er după ce resullă puțin își făcu o țigară, mai beu odată apă și hi mai departe însoțit numai de băț — din când în când mai fluera printre dinți:

De ar sci mândra c'aș veni
Frumos s'ar împodobi
Și înainte mi-ar eși...

Sorele se ascunsă după delurile din față, — sfințise într'un nor mare — er cerul remase pe câteva clipe roșu ca focu. Timpul se schimbasă cu totul. Nori negri se ridicau unul peste altul. Incepu a tuna de să cutremura pământul, er printre nori mii de bice de foc șerpuiău. Încă un tunet și stropi mari de ploe încep a cădea. Întăiu rari, după aceea tot mai des. Vai de sermanul drumariu. Inerasese. Intunerec besnă. Ploa, ploa de părea că varsă cu bota. Acum și vântul crescă din ce în ce mai mare până ce se prefăcu în uragau. Apa se rostogolea valuri peste valuri măturând tot ce era în cale. Dar lui Ionică nici că-i păsa ei își făcu o sfântă cruce și se „Dămine ajută” și se perdu în întunerec.

* * *

Trecură sărbătorile Pascilor dar Ionică nicăirea ei nu mai venea. D-zeu scie ce s'o fi făcut își șopteau babele din sat. Dar Ionică s'o uitat de Măriora. Și Măriora? ea nici nu juase în sărbători. Ea în fic-care minut aștepta pe Ionică, pe Ionică atât de dorit. Adeseori arunca câte o privire spre capul satului d'or il va vedea venind: dar zadarnic — își întorcea privirea înapoi ștergându-și ochi. — Sermana cât îl iubea cât de mult îl dorea, er ce e mai mult, ea se nu jõe la sărbătorile Pascilor — cu Ionică. — Să nu fie și ea la joc în prundu satului în rând cu celelalte fete. Tote fetele au cui se dee ouăle cele roșii, numai ea nu, nu-i vorba că le-ar fi putut da și ea la altu, dar nu voia, căci cât s'a năcăjit ea la cele 2 ouă peștrite, ș'acum se le dee altuia. O cât i venea de greu — Adeseori se întreba ea, ore Ionică s'o fi lăsat. O nu, atunci de ce mi-ar fi scris — își dicea.

* * *

De altfel toți feciorii din sat, iubeau pe Măriora, ba chiar și cei cari veneau din satele vecine, la joc, ar fi dorit ca să aibă pe Măriora, sau se jõe cu ea. Er când venea sara care mai de care se cânte mai frumos din frunză pe la porța ei. Dar nici ea nu le întorcea, dorul, ei la toți le zămbea mulțamitoriu și cu bunătațe.

Er dacă vr'un fecior mai îndrăsnel cerea ca să-i facă și lui loc în inimă. Ea le răspundea, că nu mai e a ei ei a lui Ionică. Cu el m'am legat în fața lui D-zeu, sub teiul sfinte biserici, întrebați-l pe el. El ne știe dragostea noastră, cu el voese să și trăesc. Er dacă el mă va fi uitat D-zeu nu dorme. Căți d'ora n'a cercat cu una cu două că se fie a lor. Câte mame n'ar fi voit ca să o aibă de noră. Căți tătani nu s'ar fi mândrit că feciorul lui are de nevastă pe Măriora. Dar ea și-l alesese, nu voia pe altu, decât, Ionică.

Trecu o lună. Ionică nu se mai ivea de nicăirea. Măriora era desperată, ea plângea, plângea meru. În fiecare zi eșea în capul satului ca se vadă nu cumva vine Ionică. În fiecare zi eșea sub teiul dela biserica „sub teiul cu dragostea” așa-i dicea ea, er acolo plânge și se jeliua lui. Dar înzădar. Visurile ei cele dulci cele pline de fericire și cele frumoșe iacale tote sdrobite, tote-s nimicite. Er în locul lor se ridică durerea și desnădejdea. Sara se culca cu nădejdea că d'ora a două zi când se va scula va afla că Ionică al ei a venit. Dar tote erau numai dorințe, căci cum se culca, cu inima plină de dor, șimința să se scula tot așa, tot fără el, tot singură. Diua mergea la lucrul câmpului, er acolo lucra, lucra cât două, înzădar lelea Rafiră

dicea că se nu să silescă așa tare, dar ea nici că-o aușea și da cu sapa de credeai că...

Câte odată mai cânta:

Vai! bădiță când te-ai dus
Jurământ noi am fost pus
Jurământul dragosti
Sub teiul biserici
Sub teiul din cimiter
Mult mă mir bade mă mir
Ce faci tu de na mai vi
Nice carte nu mai scri.
De când s'a dus bădiță
Mi pustie ubița...
Și, de doru-i mă prăpădesc
Căci tot meru la el gândesc.

* * *

Fusesse o zi frumoșă. O zi de primăvera. Sorele sfințise, lăsând în urmași umbră. Un aer dulce înbată pe muritorii. Turmele veneau dela pășune, cu miei lor mielusei, cari își strigau pe mamele lor perdute în mulțime.

Pasările sburau pe la cuiburile lor. Er din câmpul verde se aușea concertul brăștelor. Omenii se rentorceaș dela munca câmpului, dela sapa, aducând uneltele în spate. Care cum trecea pe la biserica își descoperea capul și-și făcea semnul sfinte cruci, mulțamind lui D-zeu de vremea cea bună. La tulpina teiului celui stufos dela biserica, la tulpina „teiului cu dragostea”, se vedea ședând cineva. Era Măriora. Ea se întorcea dela sapa. Când ajunsă drept cu porța biserici își făcu și ea, ca și ceialaltii trecătorii. O sfântă cruce și i in cimiter. Trânti sapele jos, se raziună cu capul de tei și se plânge. A plâns de i s'a inodată lacrimile sub bășa. Părea că voese se i spuie chinul său, teiului. Ramurile lui se clătina, părea că voese a mângăia pe Măriora. Er în vântul lui se aședă o mândra privighitoare, care cu cântecul său cel melodios făcea să răsune cimiterul. Dar Măriora nu aușea, nu vedea nimic. Ci cu ochii roșii de plâns privea în întunerec, care început a se întinde pe pământ. Un lătrat de câne se aușea în capul satului. Morile urlau, semm că o să se schimbe vremea. De după delul dela resărit luna început a se ridica, tot mai mare, tot mai mare, până ce se făcu mare cât o rotă de car. Un vântuleț tainic adie, la a căru suflare lină Măriora părea că află o alinare.

Să plecă își ridică sapele, se întorse cu fața cătră biserica își mai făcu o cruce și cântă „D-ne adul în pace”, și eși din cimiter. Tocmai când era cu piciorul pe pragul porței dela biserica, aude un cântec îndepărtat. Ore nu o înșală pe eau rechile? Ore nu e vis? Ore Ionică se fie? Stă! Așculă! Vântul bătea, aducând cu sine, cuvintele din cântec, acum se puteau auși bine.

Sciți mândro când am plecat
Cu jurământ te-am lăsat
Că mie nu-mi trebe nime
Făr' numai dragă pe tine
Eu mândro mi-l'am ținut
Dar tu nuscui ce-ai făcut?! —

Acum Măriora cunoscă într'adevăr că e el. Ionică col atât de mult asceptat. —

Sciți că Ionică a plecat prin întunerec și prin ploe. Plăia a ținut mlut. Apele au crescut așa de mari încât au rupt unele poduri. Ionică a ajuns la un astfel de pod, și cum era întunerec de nu vedea înaintea ochilor, s'a pomenit numai că calcă ca din pod. Simți o durere mare, părea că pământul să înverțeșă cu el, își frânsă piciorul.

Cu chin cu vai a eșit deasupra malului și a cădă fără simțiri. A două zi a fost allat de niște creștini buni, cari l'au dus la cel mai apropiat sat, el de acolo, cu un căruț s'a dus în spital. Și acum după șesă săptămâni se întorce erăș sănătos. Măriora îi eși înainte și și se oftând „bine că te mai ved odată.” Apoi se duse sub „teiu cu dragostea” ingenunchiară și mulțami lui D-zeu că se reved er sănătos.

A două zi tot satul scia că-a venit — Ionică.

La trei săptămâni se aușea la casa lui Ionică pocnete de pistole și chiote de feciorii. Era munta lui cu Măriora, ce mai veselie!

Ce mai joc. Să fi vădut pe lelea Savetă și lelea Rafiră cum se învârtteau, uitase bătrânețele. Ba lelea Savetă dacă o lua mai bătrân la joc i striga:

Orî mă jocă
Orî mă lasă
Orî dacă nu dute acasă.

Nenea Ion, nici el nu se lăsa, în zădar i striga unul și altul că:

Unde jocă un om bătrân
Par' că sare un car cu fân.

Încă o nuntă așa frumoasă n'a fost de mult: -- așa spun nuntași, ba chiar și săteni.

Clopotul dela curtea crarială s'aude sunând. E amiazi, Măriora eșe din curte cu desagi în mâna dreaptă ér cu olciorul cu apă rece în stânga. Ea duce la lucrători de mănecare. Ionică e cu ei în câmp. -- Ér când treceau pragul în uliță striga: Ionică să ai grijă de Măriora. Erau copii lor. -- Și plecă mai departe. Când trecu pela biserică, pusé óla jos își făcu cruce și zembind díse: „Iacă teiul cu dragostea.“ Și se perdu după zidul dela cîntirim.

Ei trăese și astăzi fericiți.

Ioan Popa.

La Horă!

*Hai la horă copilii se jucăm
Și o dalbă de doiniță se cântăm.
Cînd mușica rezunând te răpesc
Vin'o dragă în curund te grăbesc.
Bate arcul mei voinice lăutar*

*Adă rin cu vedra-aice mei crășmariu
Eu curcan din lumea vechiă mă numesc
Pata albă mie-mă place se iubesc,
Și la horă și la luptă mă pricep
De neazuri nici că-mă pasă, și-mă petrec.*

Gavril Popoviciu.

Prima societate teatrală română ambulată în Transilvania.¹

De: Vasile Podobă.

În vara anului trecut, înainte de adunarea generală pentru crearea unui fond de teatru român, ce s'a ținut la Abrud, am primit dela iubitul nostru președinte al fondului de teatru D. Iosif Vulcan o invitație specială, ca se iau parte la acea adunare. În momentul, când am primit invitația, m'am și decis se merg. Mi-am adus aminte, că vara acesta s'au împlinit 30 de ani, de când ca student de a VI-a clasă gimn., în calitate de director de teatru am fost pentru primadată la Abrud. Afirmarea acesta li se va părea multora prea iscată, însă este adevărată, ceea ce se va dovedi mai în jos.

• Studenții de a VI-a clasă gimn. sunt în etatea aceea, când ori-ce poți crea din ei, chiar și directorii de teatru. Ei nu mult își bat capul cu viitorul, căci încă nu au ajuns la filosofia vieții, propunându-se filosofia în clasele VII și VIII. Nu sunt ei primiți nici în societatea celor din clasele acestea. La societățile de lectură încă numai ca extraordinari pot participa, căci statutele aprobate de corpul profesoral nu le recunosc mai mult drept. La balul studenților încă nu pot lua parte, căci dreptul e al septimanilor și octavanilor. Ei numai pe afară de bal pot juca. Așa era cel puțin pe timpul mer. Secșani sunt ca și fetele, când nici rochie lungă, nici scurtă nu pôrtă, ci între ele. În etatea acesta sunt capabili de a se decide la orî și ce întreprindere. Sunt ca și băieții, cari încep a umbla. Dacă cad, nu se lovesc, dar nici nu-i jenează, de ar cădea în mijlocul tirgului. Apoi nici publicul mare nu-i critică, ori-ce ar risca dumnealor.

Destul, că clasa acesta este din care poți alege cu ușurătate membrii pentru ori-ce carieră. Din clasa acesta își verbuvează părinții piariști și alti orduri călugărești pe fiitorii lor membrii. Li îmbracă în reverendă și apoi îi lasă se învețe filosofia în clasele VII și VIII, când depun maturitatea, fac anul de noviciat și apoi devin membrii ordurilor, în care au intrat.

Cam din clasa acesta trimit ordinariatele noastre române gr. cat. elevi la Roma, la institutul „de propaganda fide“, de-

unde după studiul de 6 ani se reintore în patrie cu titlul de „doctor“ și cu sperare, că cel puțin episcopi vor deveni „cât de bun rënd“. Rari sunt, pe cari nu-i înșală speranța, cei mai mulți se conving despre adevărul proverbului latin „spes falit“ „în curând“.

Dar se mă reintore la obiect. Decis se merg la adunarea generală din Abrud, la ora desemnată de d-l președinte m'am aflat la gara din Cluj cu fca mea Veturia, nepóta Elena Pandrea și am așteptat cu nerăbdare sosirea trenului dinspre Orade. Sosesc trenul. Din cupeu se cobórá figura maiestósă a Domnului președinte însoțit de Ilustra D-nă soție și de nepóta D-lor, d-sóra Hortensia Micle.

După salutarile și recomandările împrumutate, urcându-ne pe tren am pornit spre Teușiu. În câteva ore ne-am aflat în Alba-Iulia. Aici am convenit cu d. Dr. V. Branice și cu membrii comitetului sosiți dela Brașov: Vasile Goldiș, secretariul societății, și D-nul director și vice-președinte V. Onițiu. Erau mai mulți domni: domne și domnișóre, toți gata spre plecare. În câteva minute totă societatea s'a aflat aședată pe „mocaniță“. (Așa se numesc trenul vicinal Alba-Iulia - Zlatna). La ameați „mocanița“ a sosit cu noi în Zlatna. Bravi Zlătneți în frunte cu protopopul Jul. Montani ne-au întâmpinat la gară cu binecuvântare rostită în mod oratoric de D-l protopop.

După prânz îndată ne-am suit pe trăsuri și am plecat prin codri seculari la Abrud. Sosind la Bucium-Șasa, bravi buciumani ne-au primit cu pôrtă de triumf, cu binevenitări, iară treascurile bubuiiau de cugetam, că suntem în resbel. De aci locurile 'mă erau cunoscute. Pădurile și dealurile, apoi drumurile erau tot cele de acum 30 de ani. Omenii s'au schimbat însă; cei ce erau atunci în etatea mea de acum, nu mai sunt în viață. Cei ce erau tineri atunci, ađi sunt bătrâni. Fețe străine și ne cunoscute destule, deși acum sunt 30 de ani eram în Abrud ca acasă la părinți. Cunosceam bătrânii, cunosceam tinerii, căci aprópe patru septamăni am petrecut cu trupa teatrală în mijlocul bravilor abrudeni.

Sosim în Abrud. Alergăm fiecare la cuartirul destinat de

¹ Din anuarul societății pentru crearea unui fond de teatru român.

comitetul arangiator. Abia am acceptat se mă scutur de praf lăsându-mi copila și nepoța în grija Dămnicei Lobonțiu, care a avut bunătate a ne găzdui românește și pretinse în cele 2 zile petrecute în Abrud, am eșit la stradă și am început a-mi cerceta locurile (amicul Hossu Vili ar dăce cuiburile) de acum 30 de ani. Ce se vede? Mă duc la enarțirul de acum 30 de ani, altă casă, alți stăpâni. Unde ni-a fost teatrul improvisat de scânduri, acum se află edificiul marî ridicat pe acel loc. Mă uit la strade, nu mai vîd nici o numire românească, ca și acum 30 de ani. Ce aflu: Tubutum uteza, Arpád uteza, Bendeduz uteza, Lehel uteza etc. Dau în sus și dau în jos, nici vorbă să cunosc pe cineva, cu care se fi convenit acum sunt 30 de ani.

După multă alergare imî aduc aminte de casina română. Merg acolo. Casina, singurá casina o aflu cea veche, cu acea deosebite, că acum 30 de ani era frecventată. În ea conveneam și noi -- „teatraliștii români“ -- la cina comună după teatru, unde eram mai totdeauna oșpeții „tatei moș“, așa îl numea toată lumea românească pe nemuritorul Simeon Balint, care, deși era bătrân, venea în fie-care sară reprezentațiunile noastre teatrale din Roșia, unde era paroch și protopop. După teatru ne aduna în jurul său, ne ospăta și ne povestea din intiplările anului 1848, când era tribun în óstea nemuritoriului Avram Iancu. Noi în schimb mai repetam unele scene mai comice din rolurile, ce le jucam în teatru.

Când am vîdut atăta schimbare, când am vîdut, că totul e schimonosit și numai codrul în jurul Abrudului a rămas tiner și frumos, ca și înainte de acesta cu 30 de ani, mi-am adus aminte de poesia populară:

„Mult mă mir codre de tine,
Cum îți merge atât de bine.
Tótă vara infrunzesci,
Coea tómnă 'ngâlbinesci,
Preste iarnă 'nbătrănesci,
Primăvera întineresci;
Dar eu dacă 'nbătrănesc,
Altul nu întineresc!“

Dar se las Abrudul și se mă întorc la scopul cel urmăresc cu scrierea acestui studiu. În fruntea ștudiului meu am pus: Prima societate teatrală română ambulată în Transilvania. Ce a fost aceea, cum s'a înființat, din cine s'a compus și de cine a fost susținută? Iată tot atâtea întrebări, cari vor fi rezolvite în decursul acestei scrieri.

Idea înființării unei societăți de diletanți între studenții români dela gimnasiul r-cat. din Cluj a aduso cu sine Ioan Baciu, de present preot în Șoimuș și redactor al fôiei „Revista Ilustrată.“¹ El a venit la Cluj în 1868 din școlile din Năsăud și s'a înscris mi-se pare, în clasa III. gimn. El a vîdut în Năsăud jucând teatru aranjat de avocatul Danilă Lica cu studenții dela acel gimnasiu. A încercat se dee o reprezentațiune în Reghinul-săsăse, cu alți colegi ai săi, ceea-ce li-au și succes.

În Cluj juristii români dela Academia de drept s'au fost decis se jôce pesa „Răzvan Vodă“, însă nu s'au putut înțelege. În timpul acela, Ioan Baciu cu vre-o câți-va colegi ai săi s'a pregătit cu pesa „Giorobor pentru un topor“ de Iosif Vulcan, apărută în calendarul „Gura satului“ și a dat reprezentațiunea la cartirul lor în strada Turdei, care e până astăzi cartirul general al celor mai mulți studenți români sërmani.

De aci a mers mai departe. Câștigând loc de a da reprezentațiune în curtea parohiei gr. or. și-a făcut într'un șopru, ér' pentru public a rămas loc sub cerul liber. Aici sau jucat piesele „Răscóla lui Horia“ de Iosif Vulcan și „Nunta țărănească“. La reprezentațiunile acestea au luat parte mai mulți domni și dómne din societatea Clujană. Succesul atât mîral. cât și material, a fost multămitor.

În 1869 tómnă eu am depus esamenul privat de clasa V gimnasială cu concesiunea ministrului de culte, căci în Iunie absolvasem clasa IV ca primul eminent și așa am trecut de-a-de-reptul pe a VI-a clasă. Pe acele timpuri studenții din Cluj aveau societate de lectură cu statute aprobate de profesorul de limba română, care era protopop gr. cat. și care supravighia societatea. În fie-care Sâmbătă se țineau ședințe, în cari se declama, diserta și critica un-pe alți. Se ceteau foile „Spe-

ranța“, Fôia literară“ și „Posparța izorî“ fôia umoristică. Societatea acesta a esistat până în anul 1880, când intoleranța șovinistă maghiara a cassat-o pentru totdeauna. Biblioteca așezată în un dulap donat de fostul protopop Ioan Panfilie a rămas închisă cu mai multe cărți de puțină valoare, căci cele de valoare, împreună cu statutele societății și ale Societății teatrale, apoi piesele, notele, afisele etc. le-au dus cu sine câți-va studenți mai zeloși. Biblioteca acesta eu, ca fost profesor de religione, am predat-o casinei române de lectură din Cluj așa închisă cu 2 lăcate, cum a rămas de societatea studenților, desființată la ordinul corpului prof. dela gimn. r. cat. Vre-o 10 ani nu a deschis-o nimenea. În anul trecut, comitetul sodabilor români, care avea lipsa de ea, ei a reclamat-o cu insistința. S'a încuiat și iarăși stă desaranjată în antișambora casinei române, așteptând timpuri mai bune.

În tómnă anului 1869 eu sextau am fost ales redactor la fôia umoristică a societății. Colaboratori însă din clasele superioare n'am prea avut. Din clasele inferioare da. Între aceștia a escelat Ioan Baciu sub pseudonimul „Cloșca“, cărîna de multetori i se da răspuns în posta redacțiunei: „Cloșcă, cloșcă fără pui, nu spune ceea ce nu!“ În tómnă acesta au fost primiți de membri la societate în mod escepțional Vasile Filip și Ioan Baciu din clasele inferioare.

Fot atunci societatea de lectură a făcut o secțiune teatrală, cari în puțin timp a făcut progrese nimitore, mai cu sama după venirea artistului M. Milo cu trupa sa teatrală la Cluj, despre care voi vorbi mai jos. De președinte a fost ales iuristul Dănilar Il. Monasterian, acum jude la tribunal în Huși, de director Vasile Podobă, acum director de bancă, membrii: Vasiliu Filip din Maia, ađi preot gr. cat. în Lăpușul românesc, Andreiu Centea din Capalna, comit. Solnoc-Dobăca, ađi preot gr. oat. în Asuagiul de sus în Selagiu, Ioan Baciu din Șoimuș, preot acolo și redactor la „Revista Ilustrată“, Vasiliu Gheție din Orman, ađi preot în Seregiu-Selagiu, Ioan Găvrus din Iescu, comit. Solnoc-Dobăca, fost notar în Satulung, mort prin glonțul unui inimic, Gavril Bocoș din Orman, fost preot în Ocna-Deșiiului, răposat, Vasiliu Micle din Ciobanca, ađi proprietar, Pavel Haza din Mica comit. Solnoc-Dobăca, ađi oficial la comitat în Deșiu, Pavel Tanțiu din Berind, ađi pedagog în România, Ioan Cadariu din Indol, comit. Turda, ađi notar, Iosif Nemes din Dêrja, ađi conducător de economie la familia Vaida în Olpret.

Pe lângă aceștia s'au mai produs din când în când: Iacob Mureșianu învățator și cantor în Cluj, Ioan Dumitrescu din Cluj, ađi preot în Selagiu, Alexandru Pop din Dêrja, ađi căpitan de honveđi în Muncaci, Todor David din Jucul de sus, ađi capelan eastrens în Brașov, Ioan Haragoș din Gichișul de sus ađi contabil la finanțe în Turda.

Domnișore, cari au jucat rolurile de dame, au fost: D-șora Isacu, Sora d-lui Dr. Aurel Isacu, răposată ca jună, Marfa Centea, rudă cu Andrei Centea de mai sus, măritată mai târziu după profesorul Cristea, Năsăud. ambli răposată, Marița Turc măritată în România după inginerul Panfilie, Sofia Cservedi, sora maiorului Cservedi, răposat, Rozalia Duca din Gherla, răposată.

Societatea astfel constituită a eșit din strada Turdei, unde era cartirul lui Baciu și al lui V. Filip, chiar ca infantele, ce începe a umbla și s'a apucat de lucru. A fost primită cu multă bunăvoință de fostul protopop Gavril Pop, ađi canonic metropolitan în Blaj. Las' să vorbescă despre acest bărbat fratele Vasiliu Filip, cel mai bun actor în societatea noastră de atunci care, într'o epistolă, în care l'am rugat să-mi dec unele date, așa îl descrie pe acel barbat: Reverendissimul Dămn protopop gr.-cat. Gavrița Pop, ađi canonic metropolitan, un bărbat iubitor de tineret și cu un interes față de întreprinderile lor; demn de admirat, care nu numai că ne-a pus la dispozițiune prima odaie din cartirul său, ba suferea fără nici un murmur și cu un zimbet binevoitor totul ce îl faceam cu aranjarea, cioplirea lemnelor și scândurilor pentru scenă. Îi găuream și stricam toți părății casei, pe lângă aceea îl cõturbam și în ocupațiunile sale literare și spirituale. Nu numai le suferea tóte acestea fără era primul, care-și rescumpăra biletul la reprezentațiuni și încă totdeauna cu sume de banî considerabile.“

Sunt necesitat aci a caracteriza pe fratele Ioan Baciu, conscolar cu Vasiliu Filip. Cu recunoscința trebuie se amintesc,

¹ Cú numărul present a dat redacția D-lui S. P. Simon.

că el a fost inițiatorul acțiunii pe rând tot mai mult dezvoltate și cu timpul a ajuns la un grad destul de însemnat pe terenu teatrului mai înainte cu totul tot neglijat la noi în Ardeal, și care de altcum era un băiat genial, întreprinzător și multilateral și carele fiei dis spre laudă, și astăzi se validităză atât ca preot, cât și ca pictor, arhitect, econom întreprinzător și literat. Dânsul ne a văpsit culisele și cortina, coiful pentru sufler. Ceialaltii îi ajutam la tăiatul scândurilor și lemnelor de lipsă. Avem culise, cortină, coif și vestminte de lipsă pentru toate reprezentațiunile. Sute de fiorini a costat toate requisitele noastre, bani adunați cea mai mare parte dela inteligența din Cluj, ca rescumpărare de bilet la reprezentațiunile noastre. Noi la început munceam gratis. Tot veitul îl jertfeam pentru culise și requisitele necesare. Toate erau făcute de noi portative și ușor de adunat la oală. Când aveam localitate spațioasă, ne întindeam culisele și cortina și sara dam reprezentațiunea.

În 1870 repertoarul nostru era: „Nunta fărâncască“, vodevil de V. Alecsandri, „Lipitorile satelor“, comedie în 5 acte de V. Alecsandri și M. Milo; „Mania posturilor“, „Rusaliile în scutul lui Cremene“, „Cuiu în părete“, tot de Alecsandri; „Musa dela Burdugenă“, frasă; „Soldatul român“, „Baba hârca“, operetă de Milo; „Tribunul“, dramă de Lapădat; „Răscola lui Horea“, de I. Vulcan; „Balul mortului“, „Judecata lui Brânduș“, „Paracriserul“, de Alecsandri; „Vlăduțul mamei“, „Meșterul Ma-

nole“, o grămadă de canțonete, poezii eroice și naționale. Probele le țineam în școala română gr. cat. din Cluj în totă săptămâna, în zilele, când nu aveam prelegeri. Toți ne prezentam la probe regulat și cu ore-care ambițiune ne învățam rolurile.

Reprezentațiunile dam mai în totă luna câte una. Profesorii aveau scire despre societatea noastră. Nu ne-au interzis nici odată activitatea, ci câștigându-și informațiunile despre scopul nostru dela d-l protopop Gavrilă Pop, care ne era profesor de religie și limba română, au început a se prezenta unii dintre ei la producțiunile noastre. Așa ne-a onorat mai de multeori: prof. Salzbauer, Géczy Benedek, Ulár Pál, apoi prof. la unitari, Zambó János, Gusztafi, Propper și alții. Prof. Salzbauer a răposat numai de vre-o doi-trei ani. E cunoscut tuturor celor ce a absolvat gimnasiul r. cat. din 1860 încôce. Un bărbat erudit, istoric mare. filoromân. Îi plăcea se vorbescă românește mai cu samă cu țeranii români, pe care îi iubia. Mulți tineri români au fost ajuturați și prijiți din partea lui și mulți îi pot mulțami, că a potut s' bsista la școală. Merită se-i amintim numele cu pietate. Un act de pietate ar săvârși careva din mulțimea de studenți români, cari au crescut sub aripele acestui marinos profesor, dacă i-ar descrie viața lui plină de acte de caritate în careva diar românesc barem, pentru ca să se vadă, că Românul e recunoscător.

(Va urma)

Păpușca.

Aman séu Iom Purim.

— Tragediă în 5 acte, cu un prolog. —

Persónele :

1. Ahasver Rege în Susa.
 2. Aman Ministru și cancelariul Regelui.
 3. Estera Regina lui Ahasver.
 4. Mardocheu Unchiul Reginei Estera.
 5. Chores Diregătoriu al Palatului.
 6. Șetar și Bigta Doi servi ai Palatului.
 7. Hatac Etmuchiul Reginei.
 8. Un ânger.
 9. Prim cantorul și corul evreilor.
 10. Zeres Muierea lui Aman.
 11. Mai multe sclave israelite.
 12. Public numeros de evrei și evreice (joc și veselie).
- (Scena se petrece în Susiana cetatea palatului din Sus'a.)

P r o l o g.

SCENA I.

Ahasver, Aman.

Ahasver.

La ce?!... — Atâta voiă vădutu-vă-am avënd,
Împlënd cu vin engadie, pocalele, implënd:
Voind așa, al vostru, puternic și drept *Rege*,
O sută și mai bine de țeri, ce stă-đi rege; —
Voind așa Ahasver, în *Susa*, ce domnesce,
În *Susa*, unde tron-i se înalță și lucece.
Și abia trecură *înse* trei ani pre cum se scie, —
De când mă în nălțasem la astă grea domnie,
Și și făcusem țerei un prânz și ospăt mare,
Cum nu cred, se mai facă, vre-un Rege, pre sub sóre?!
Saltat'au Domnitoriî Provincelor regesci,
Învinși de-a beuturii puteri dumnezeesci!
Din *India*, *departe*, și — pân' acolo, unde
A *Etiopiei* țera sub umbre se ascunde, —
Din *Media*, *Persia*, venit'au în mulțime,
Puternici, *Prinți* și „*Satrapă*”, și multă *Boerime*:
Cu toții aci la *Sus'a* — la magicu-mi Palat
Și-n față-mi, cu sfielă au stat, s'au închinat.
Apoi cu toții-n voiă, în *Parcul* meu regesc,
La mese încărcate, ce sufletul răpesc.
Dar' ce mare plăcere n'avui, când al meu aur,
Lăsatu-i-am, se-l vedă, — și când al meu tesaur,
O sută-optdecî dîle, l'am tot eu arătat,
(*Mărire* și *avuție*, cum nu s'a mai aflat!)
Atâta strălucire, atâta farmec mare
Pre lume nu e rege, se đică că el are!
Și-apoi încă ospătul, făcut la al meu popor,
Ce-n *Sus'a* locuiesce?!... Vai, ce folos — eu mor,
— Eu mor de supărare!.. Ba nu, că de mânie!
Regina e de vină, — cum inima mea scie.
Poporul plin de voiă allândusă ospătat,
Se vedă — a s'a regină a vrut și a strigat,
Dar' și eu, *încă forte*, pre ea se o arăt
Poporului, s'o vedă, dorian! Și ce se vęd
Mandatul și dorința de Rege, ađi călcate!
Ahasver cu mânia!... Pre drept, calamitate!
Și multe pompe, daruri, averi și străluciri,
Dispus'am, se privescă, Mai marii de ostiri

Și *Satrapii*, *Principii*, — poporul ospetat!...
Dar, un'a, încă una era de arătat,
Ce-ar' fi-ntrecut pre tóte, prin cari mă admiram,
(Mai mult ca strălucirea de-averi, ce posideam)
Era regina Vashti, pre care-o-aveam eu.

Aman.

Ca dēnsa, mai frumósă, e numai Dumneđu!

Ahasver.

Și ea sē se presinte, poporului, n'a vrut,
Deși cu insistință, eu asta am cerut. —
Poporul și *Mai-mari* perdut'au de într'odată,
Perdut'au orî ce voiă, vędënd că nu se — arată
A *Persiei*, regină, se-i vedă dulcea față,
Că-cî o regină-alēsă-i, în lume și-n vietă:
A vrut adevca țera se-și vedă și-as'a Mamă,

Aman.

Se nu aparî, pre *Ormuzdu*, când Regele te chiēmă?!
Prin asta faptă însă a dat și îndemn rău
Femeilor din țera, ce sta sub scutul tēu.
Și nu numai pre tine, vai, ea nu te-a certat,
O! Rege, ci și altor, ce rău le-a causat,
Și altor bărbați, Rege, din mare-a-ți stăpânire.
(Ce vast mai ți-e *Imperiul*; gigant e preste fire!)
Femeile pre dēnsi, mai mult se nu-i asculte.
Ce face o *Regină*, se nu facă mai multe
Muieri, ce stau pre-o trēptă, nu așa de-in nalțată?
Ascultă-mē decî Rege, pre mine astă dată;
De-ți este cu plăcere, tu fă astăđi așa:
Ți lasă-at'a soțiă, și veđi, alta-atî afla,
Și-asează-apoi *corona*, pre alt cap de regină,
Ce sci-va se asculte de vócea t'a divină. —
Și ca se faci, o, Rege, ér' pace-n at'a țeră,
Mandat trimite-n dată la toți porunca-amară —
Că orî care muierie s'asculte de bărbat.
Bărbatul *cap se fiă și Domn în casa s'a*; —
Mandatul se-l pricēpă tot omul din regat,
Tu vei lăsa a-l scrie cum sci-va mintea t'a,
În limba fiă-cărui popor, ce stăpânesci!

Ahasver.

Cu câtă-nțelepciune în lume tu trăiesci!
Voi face tóte-n grabă, — Edict eu voi lăsa:
Bărbatul Domn se fie și cap în casa s'a!
și tot acea femeie, ce nar da ascultare
Acestui ordin aspru, — Edictu regesc și mare,
Pătēscă ca și *Vashti*, ce nu se mai numesce,
Regină și consórtă — Ahasver nu glumesce!!
(Crâsnind de mâniă dimate pre Aman.)

Actul I.

SCENA I.

(Se represintă o casă evreică în *Sus'a*.)

Mardocheu. Esthera.

Mardocheu.

In Sus'a-i, scris, *Esthera*, sē între la *Mărire*:
Acolo va se ședă pre tron cu strălucire; —

Aprópe este ziua, cea și de libertate;
Poporul va se scape de zilele-n tristate.

Esthera,

A t'ale vorbe, Taică — vorbește ficia t'a, —
Nu pot a le pricepe, nu știu ce ar însemna.

Mardocheu.

Prin Ahasver, copilă, e scris se ne înălțăm, —
Și eu, și tu, și Evreii, captivi aci, ce stăm.

Esthera.

Viul este Domnul, Taica, — așa vré se pără 'ndată,
Persia, Babilonul, ce ne-a adus odată
In asta străinare. — Se ved cu ochii, eu,
Pre Ahasver că móre, eu întreg palatul său!

Mardocheu.

Atari vorbe, blăstămuri, mă jur pe legea mea,
Esthera se le dăcă, eu nu credui, și-așa —
Și-așa un suflet mare, cu foc entusiasmata,
Mă jur, pe alui Benjamin, semința adorata.

Ethera.

Pel al meu Taică, ce — in Scheol, petrece — Abicail.
Te jur esplică-mi mie și pentru Israil
Mai póte se suridă vre-odată al seu sóre?

Mardocheu.

Pricepe ficia dulce, mai scumpă 'ntre fecióre,
La Ahasver vei merge, poți chiar regină fi.

Esthera.

Al meu Dumneșeu mare, — ce pot eu auđi?!

(Va urma)

CRONICA TÎMPULUI.

— 10 August n. 1901.

Trecând redacțiunea și redactarea foii noastre in mâ-
uile unui nou redactor, din cauza că fostul redactor
Ioan Baciú fiind morbos și ocupat cu multe afaceri —
credem cum-că redactarea acestei foi nu va suferi nici o
daună, ma sperăm, că ea se va presenta inaintea on.
public cetitor cu totă puterea, cu totă tária in privința
conținutului literar și formei sale tehnice. Ea se va
conduce intru tóte așa, ca spiritul și colórea românescă
se o predominescă, cât numai va fi posibil. De unde
înscris vă fi pre drapelul ei: „Literatură națională“ și
vorbă românescă însufletitoare, ținând cont de trecutul
nostru, de trecutul poporului român, care din vremile
cele mai grele, ce au trecut preste capul lui, s'a des-
voltat, s'a consolidat, s'a educat — a venit la cunos-
cința de sine și s'a cultivat numai și numai cu ajuto-
rul condeiului, purtat cu multă abnegățiune de Apos-
tolii trecutului, cari ca și nescari Martiri, pentru o na-
țiune delăsata, și-au sacrificat viață, linisce și bani. —
și-au sacrificat totul in interesul patriei și al poporului
român.

In orașul Bistrița, de present, sunt 2 foi germáne,
una politică magiară și una pedagogică, Pentru ce se
nu aibă și românii din Bistrița și jur? Pentru ce să se
uite românii numai cu mânilé in sin la compatrioții lor,
la aptitudinea și la spiritul lor de dezvoltare...?!

Pentru-ce, când și Românul, astăzi, in anul 1901
și in noul seclu XX. are ómeni destoinici, are caracte-
tere firme și nepătate și are inteligința destul de mare?!

Se începem numai, se ne mișcăm numai, se dăm
din mâni numai, și se ne arătăm, decă vrem se trăim,
și se nu ne plângem mereu de „ómeni“ că nu avem
și că noi nu putem produce ceva bun.

Un popor nu trebuie, nu se cade, nu este iertat;
— e păcat și blasfemie a se dejosi și a se uita nu-
mai in virful capului la alții! — El trebuie se aibă am-
bițiune și se aibă ambițiune națională, pre cum au și
alte popórá. El trebuie se lucre și se învete!

Cartea și lucrul sau munca au făcut Europa; cartea
și munca au consolidat pe Germanii și Italianii!

Acésta nu e — hipotesă, — este dogmă istorică
de credință!

Din acestea considerațiunii proprietatea, edițiunea
și redacțiunea s'au stăbilit in Bistrița, ca se fiă și Românii
din acest ținut „*aequo jure*“ și „*de facto*“ reprezentați
prin o fóiă in limba lor alătura cu celelalte némuri.
Nu avem pretensiunea se facem nu știu ce svon, se
ne inpunem ideile noastre; — tot, ce vom face va fi
numai se susținem lumina sus și se nu o punem sub
obroc, până când alte minți și capacități vor eși ca se
facă mai bine ca noi, se lucre cu mai mult succes in
arena de dezvoltare.

Drept aceea. scrieți fraților, cari aveți voiă, plă-
cere și dragoste: articlii, corespunđite, novele, poesii
etc. pentru acésta Revistă, numai vă rogăm se scrieți
curat, la înțeles, legibil și in spirit moral și creștin;
și suntem gata a da cuvintul orí și cui fără patimă și
interes privat; suntem gala a vă lăsa se vorbiți din
colónele acestei Reviste modeste.

Autorií de opuri asemenea sunt rugați a-și trimite
câte un op, nou apărut, — pentru acésta Revistă in care
vom deschide o colónă pentru critică și recensiuine in-
parțială. — Tot ce se ține de redacțiunea și adminis-
trațiunea foiei sunt a se trimite in Bistrița (Besztercze).
— Și până atunci: Salutare tuturor spriginiilor ma-
teriali și spirituali j

A sosit la Redacțiunea acestei foi *Raportul despre Institutul de învățământ gr.-cat. din Blăgești: Gimnasiul superior, Institutul pedagogic, Școala de aplicații, Școala de fete și Școala învățăceilor de meseriași și neguțători pre anul școlastic 1900/901.*

În fruntea s'a are un studiu: „*Poesia idilică*“ de Dr. I. Rațiu prof. care după cum se vede este scris de o persoană cu vaste cunoștințe literare, atât din domeniul literaturii române cât și din domeniul literaturii altor popoare. Atarî studiul cum rar se vede astăzi, nu pot de cât se face admirațiune autorului lor, carî întru adevăr sunt studii literare de mare valoare și și lucrare cu serioșitate veterană. „*Sic ilur ad Astra!*“...

Din acest Raport vedem că a constat corpul profesoral la gimnasiu din a) un director, b) 14 profesori ordinari, c) din 3 profesori extraordinari și d) din 2 cateheți de altă confesiune.

La *Institutul pedagogic* din 1 director și 7 profesori ordinari.

La *Școala de aplicațiune* din 3 profesori.

La *Școala superioară de fete*: din 5 profesori (3 bărbați, 2 femei).

La *Școala elementară de fete* din 4 profesori (2 bărbați și 2 femei).

Internatul „*Vancean*“ de felițe: 1 director și o directoară.

La *Școala gr.-cat. pentru învățăcei dela meseriași și neguțători*: 1 director, 2 profesori, un president al comitetului de supraveghiere cu 8 membri.

In Gimnasiu pro 1900/901 au fost studenți	457
In Institutul pedagogic	96
La școala de aplicațiune	68
La școala superioară de felițe	41
La școala elementară de fete	85
La școala de meseriași și neguțători	52

La totală: 799

Examenele de maturitate scripturistice sau ținut în zilele 16, 17, 18, 20, 21 și 22 Maiu a. e. din limba și literatura română, maghiară, latină, greacă, germană și matematică. Resultatul: Eminenți 4, buni 11, suficienți 25. În urma acestor rezultate 37 din 40, maturisanți au fost admiși la examenul verbal ținut în zilele 24--27 Iunie sub presidiu lui Kuncz Elek și a comisariului consistorial Dr. V. Hoșsu. Resultatul: 1 matur cu eminență, 6 maturi cu bine, 24 maturi, 6 relegați pre 3 luni și 3 pre un an.

În 2 August șt. n. noaptea a trecut la cele eterne vicariul foroneu al Năsăudului (Rodnei) Dr. Ioan Pop, un bărbat erudit și diligent, cu care s'au mai împuținat șirurile bărbaților devotați pentru biserică și națiune. Nu este aci locul, se înregistram meritele defunctului, o vor face acésta acei, ce au trăit în imediata apropiere și referință cu densus. Deplângerea și doliul unui întreg ținut, al Someșului și Bărgăului, ca odată pentru Dr. I. Lazar, fost director gimnasial, ne spune, cumcă întru adevăr morțea s'a arătat și de astă dată dușmană față de bisericile și școlile noastre! --- În mormântarea s'a făcut cu o pompă mare, demnă de adormitul în Domnul.

Întru adevăr, perderea e mare, — și atarî indiviți este durere și daună că ne părăsese, cu tôte că în locul repausului se va afla, pre cum credem, iarăși un individ destoinic, vorba lui Barițiu: „*Nici un om nu este ne-înlocuibil*“: ... Astăzi când se deschide un pöst și se dă în concurs o stățiune parochială mai bună — atăta concurenți se ivesc, în cât înaltul consistor, nu mai scie că pe care se-l vedă și pre care se nu-l uite!? --- Este o mare luptă pentru esistență astăzi, chiar în via D-lui. Și totuși — orî și unde, numai pentru unul este

menit norocul, pre cum a fost și cu vaceanta parochiă Bistriță, în urma morții ne acceptate a iubitului nostru Silași, — câți numai n'au dorit se fiă favoriți de sörte și fortună și totuși numai On. D. Gerasim Domide preot din Rodna nouă, a obținut beneficiul cu denunțarea din 27 Iuliu a. e. st. n. acărui instalare va fi în 19 August st. n. și cu care, credem, după cât cunoșcem respectabila persoană, că va fi în destul public credincios, ér noi, după datina română i-țicem: „*D-țeu te-a adus, bine-ai venit, bine se petrece!*“ Marî îndătoriri sunt legate de noul păstor sufletese; beneficiile marî au și îndătoriri marî și turma mare — face somnul scurt, mai cu sémă în timpul presinte!

Da, în timpul presinte! și timpul l fac ómenit — ér vremea o face D-țeu. --- Amențind aci, cuvântul „*vreme*“, înțelegem vreme bună și réa, cum o dă D-țeu! Și vremea în anul acesta a fost destul de bună: În 20 Iuliu n. a fost noaptea o vreme de așa cât neam adus aminte de anii copilăriei. A urmat o căldură grozavă pre timpul seceratului — apoi érași ploie grele și în 4 August, Duminecă, în sãrbãtoarea: „*Maria Magdalena*“ scú cum îi țice poporul pre aci „*Foca*“ a fost o plóie torrențială, decă nu chiar rupere de nor, mai cu sémă în partea orientală a orașului și-a hotarului — în jos spre câmpie. De atuncei ploua, ploua și plónă: „*Est satis nivis atque dirae grandinis misit Pater...* grave ne rediret seculum Pirrhac. (Horatiu — c. II)

Ér poporul agricultor ascéptă numai vreme bună și țicé cu sóre, ca se vedă în urmă ce a făcut, cum a lucrat și ce ródă îi va da grãul secerat, care ascéptă pus în elăi, se fiă imblătit și dus la móră. Cum va fi ródă nu se scie, deórece în multe locuri holdele au fost fórte ierbósé.

Actul întroducerei de paroch în Bistriță. Introducerea de de paroch a M. On. Donn *Gerasim Domide* preot din Rodna-veche, în parochia gr.-cat din Bistriță se va îndeplini în 19 August a. e. conform următorul program:

1. În 18 l. e. la 5 óre p. m. primirea noului paroch și înserat în biserica gr.-cat.
2. La 8 óre séra cină comună în hotelul „*Regele Ungariei*“.
3. În 19 l. e. la 8 óre a. m. serviciul divin și îndeplinirea actului întroducerei.
4. Banchet.
5. Petrecere populară.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

—*—

D-nei Parascheva Costea, Scărișóra;
D-sórei Silvia Cristea, Blaj;
D-lor: Titu Domșa, Valea; Pavel Lazar, H-Brad; Georgiu Címoca, Hidiș; Gavril Bodnar, Bokkia; Ioan Căbașiu, Cracovia; Ioan Vlas, Alba, am primit prețul abonamentului cu mulțămítă, fóia se va trimite regulat.

—o—

Onorații Domni, carî vor binevoi a scrie pentru fóiă, sunt rugați a scrie legibil și la înțeles; pe margine să se lase loc gol cam de 2 degete pentru observările redacțiunei. Ér cei ce scriu gâcituri sunt rugați a le scrie în epistolă închisă.

—*—

REVISTA ILUSTRATĂ ENCICLOPEDICĂ

GAZETA SĂTEANULUI

Anul al 18-lea

Ese din 1884, sub direcțiunea lui C. C. Datulescu la 5 și 20 a fie-carei luni.

10 Lei Abonamentul pe an la ediția pe hârtie obicnuită

20 Lei Abonamentul pe an la ediția pe hârtie velină.

Abonamentele încep de la N-o 1 a fie-cărui an (5 Februarie) și se plătesc înainte. Cu numărul nu se vinde „Gazeta Săteanului” și nici planșele colorate.

Scriitorii cei mai cu vață și specialiștii cei mai reputați au colaborat și colaborează la această revistă. **Cestiunile agricole și horticole sunt cu deosebire tratate.**

După locul mai puțin sau mai mult în vață. Pe o pag. (15/25) Pe 1/2 pag. (12/15) Pe 1/4 pag. (6/15)

ANUNCIURILE	Pe an	1000—2000 lei	750—1750	500—1500
	Pe 1/2 an	750—1750 „	500—1500	250—750
	Pe 1/4 an	500—1500 „	250—750	125—375
	Pentru o dată	250—750 „	125—375	75—275

Se plătesc înainte și se socotesc timpul de la inserarea primului anunciu.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu subscripțiunii de abonamente din partea Casei M. S. Regelui și a Domeniului Coronei.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu o subscripțiune din partea Societății Centrale Agricole din România, trimetându-se și la toți membrii ei.

— Revista „Gazeta Săteanului” se trimite în cel puțin 2000 comune rurale din țară.

— Revista „Gazeta Săteanului” se trimite tuturor bibliotecelor rurale, Prefecturilor, etc.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu o subscripțiune de mai multe abonamente din partea Ministerelor de Agricultură, Instrucțiune și Primăriei Capitalei.

Garantăm tiragiul fie-cărui număr, în Anul al XVIII-lea, de cel puțin 6000 fascicole, ceea-ce reprezintă 144.000 exemplare pe an.

Redacția Administrația și Tipografia:

București, 117 Calea Victoriei, colț cu str. Banului.

Arbori și Arbusti

roditori, floriferi și de umbrire

de la Pepiniera C. C. Datulescu din Slobozia-Galbenu (jud. R-Sărat).

30 hectare de cultură specială.

Catalogul, împreună cu modul d'a se planta, se trimete la cerere adresată Magazinului Datulescu 117 Victoriei, București

Semințe de Cereale selecționate și alte produse, de la Ferma lui C. C. Datulescu din Slobozia-Galbenu.

Espedițiunile se fac franco vagon Gara Făurei pentru Muntenia, ér prin R.-Sărat pentru Moldova, în saci cu plumbul de garanție al Fermei. Dacă nu se trimete saci se pun noi mușama cu adaos de 1 leu, cari devin proprietatea cumpărătorului. Costul se plătesc la comandă.